

A rendőrség militarizálódása: áldás vagy átok?

KEREZSI Klára¹

A militarizálódás egyfajta rendészeti válasz a globalizáció kihívásaira. Három új jelenség erősíti a rendészeti tevékenység militáns megoldásait: a drogprobléma, a terrorizmus és a kelet-közép-európai országokban a migráció jelensége, amelynek átpolitizálódása szinte hívta a rendészeti kontrolleszközök alkalmazását. A folyamat nemcsak szervezetileg és technikailag, de mentálisan is érintette a rendőrséget. Ennek ellenére a téma erősen reflektálatlan a hazai rendészeti szakirodalomban. Noha a militarizáció természete jelentős tudományos figyelmet kapott, kevés egyetértés van abban, hogy mit is értsünk militarizálódás alatt. Egyesek szükségszerű folyamatként értelmezik, mert határozottabb eszközökre van szükség a szervezett bűnözés, a terrorizmus vagy a migráció problémáinak leküzdéséhez, és ezzel normalizálják a támadó jellegű rendészeti eszközök alkalmazását. Mások arra figyelmeztetnek, hogy a militáns megoldások a katonai taktikák, elvek és értékek alkalmazását is jelentik – azaz messze túlterjeszkednek a fejlettebb technika átvételén. A militáns megközelítés olyan társadalmi problémák kezelésében is megjelenik, mint a drogprobléma, a szegénység vagy a rasszizmus, és ezzel átértékelődik a rendőrség tradicionális társadalmi funkciója. A szerző arra következtet, hogy az alaposabb társadalomismereti felkészítés a rendészeti felsőoktatásban segítheti a rendészeti militarizáció értelmezését és annak megfelelő értelmezési keretbe kerülését.

Kulcsszavak: rendőrség, militarizáció, paramilitáris szervezetek, rendészeti felsőoktatás, társadalomismeret

Bevezetés

Az elmúlt két évtizedben a rendőrség egyre erősebben militarizálódik. A jelenséget sokan természetes folyamatként értelmezik, mondván: határozottabb eszközökre van szükség a szervezett bűnözés, a terrorizmus vagy a migráció problémáinak leküzdéséhez. A militáns megoldások azonban nem csupán a minőségibb technikai eszközök átvételét jelentik, hanem a katonai taktikák alkalmazását is olyan társadalmi problémák

¹ KEREZSI Klára, az MTA doktora, egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, a Rendészettudományi Doktori Iskola vezetője.
Professor Klára KEREZSI, Doctor of Hungarian Academy of Science, University of Public Service, Faculty of Law Enforcement, Head of Policing Doctoral School,
<https://orcid.org/0000-0003-1597-5831>, kerezi.klara@uni-nke.hu.

kezelésére, mint a drogprobléma, a szegénység vagy a rasszizmus. A szakirodalom már nevet is talált a jelenségre: policing-industrial complex, azaz rendészetiipar.

A hazai rendészet változásainak értelmezéséhez vissza kell mennünk a rendszerváltás korszakáig. Az 1990-es években nem volt kétséges, hogy a rendőrség miért deklarálta elhatárolódását a korábbi rendszer gyakorlatától. Az új elvárás szerint a rendőrségnek láthatónak és átláthatónak kell lennie és minden polgár emberi jogait kell védenie. A deklarációk és a jogi szabályozás szintjén a cezura be is következett. Fontossá vált a rendőrség és a közösség közötti jobb kapcsolatok megteremtése, a demokratikus rendőri elvek kidolgozása és egy új gondolkodásmód kialakításának szándéka. Egyfajta bűnmegelőzési megközelítésként megjelent a közösségi rendőrség gondolata, amelynek célja a helyi közösségek mozgósítása és bevonása a bűnözés elleni küzdelembe. Egy lépést tettünk a modern és demokratikus rendőrségi stílus meghonosítása felé, amely minden állampolgár biztonságával, illetve a biztonsággal kapcsolatos aggodalmaikkal is foglalkozik. Azaz a biztonsági kontextust nem a területi közigazgatási egységek alapján kell meghatározni, hanem állandóan szinkronizálendő stratégiaként, amelyek a társadalom különböző rétegei közötti szociálpolitikai és gazdasági érdekeken alapulnak.² A gyakorlat megváltoztatása azonban nem ment egyik napról a másikra...³

A modern jogállamban állami erőszakot – legitim módon – csak két állami testület alkalmazhat: a rendőrség és a katonaság. E felhatalmazásával – belföldön csak a rendőrség élhet.⁴ A rendőri és a katonai műveletekben alkalmazható erőkülönbség azonban nem mindig magától értetődő, és egyre élesebb vita bontakozott ki a rendészeti szakirodalomban arról, hogy ezek a különbségek valóban egyértelműek-e. A kutatók egy része azt tartotta alapvetőnek, hogy például az amerikai rendőrség egyre inkább a fegyveres erők technológiáját, taktikáját alkalmazza, és külső megjelenésében is a katonai lényegét jeleníti meg, vagyis „militarizálódik”.⁵ Úgy tűnt – különösen egyes amerikai városokban kiobbant társadalmi elégedetlenség kapcsán –, hogy a háború és a rendészet közötti „hagyományos” határok elmosódnak.⁶ Felmerül a kérdés, hogy ki is az ellenség, aki ellen a rendészeti akciók irányul(hat)nak, és milyen új jellemzőkkel írható le a rendőrség „katonásodása”. Ne feledjük azonban azt sem, hogy például az ENSZ nemzetközi béketeremtő műveleteiben a katonaság tölt be rendészeti szerepeket a békfenntartói tevékenység során. A téma utóbbi vonatkozásaival jelen tanulmány azonban nem foglalkozik.

² Christiaan Bezuidenhout: Policing Transition in a Violent Democracy: A South African Narrative. In Veronika Nagy and Klára Kerezi (szerk.): *A Critical Approach to Police Science*. Den Haag, Eleven International Publishing, 2020.

³ Kerezi Klára: Kriminálpolitikai törekvések és reformok. *Jogtörténeti Szemle*, (2010), 2. 57–60.

⁴ Finszter Géza: *Rendészettan*. Budapest, Dialóg Campus, 2018.; Sam Bieler: Police militarization in the USA: the state of the field. *Policing: An International Journal*, 39. (2016), 4. 586–600.

⁵ Peter B. Kraska – David Paulsen: Grounded research into US paramilitary policing: forging the iron fist inside the velvet glove. *Policing and Society*, 7. (1996), 4. 253–270.; Peter B. Kraska – Victor E. Kappeler: Militarizing American Police: The Rise and Normalization of Paramilitary Units. *Social Problems*, 44. (1997), 1. 1–18.; Edward R. Maguire – William R. King: Trends in the policing industry. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 593. (2004), 1. 15–41.; Donald J. Campbell – Kathleen M. Campbell: Soldiers as Police Officers/Police Officers as Soldiers: Role Evolution and Revolution in the United States. *Armed Forces and Society*, 36. (2010), 2. 327–350.

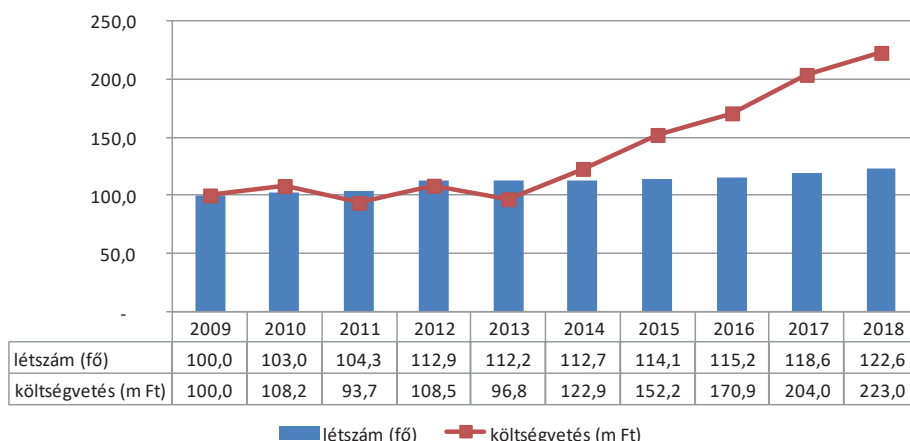
⁶ Christopher McMichael: Pacification and police: A critique of the police militarization thesis. *Capital & Class*, 41. (2017), 1. 115–132.

Magyarországon a rendőrség létszáma és a szervezet költségvetése az alábbiak szerint alakult:⁷

1. táblázat: A magyar rendőrség létszáma és költségvetése (2009–2018) Forrás: Bűnözés és igazságszolgáltatás. Elérhető: http://ugyeszseg.hu/pdf/statisztika/bunozes_es_igazsagszolgalatas_2009_2018.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 30.) 5.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
létszám (fő) ⁸	32 474	33 450	33 862	36 660	36 426	36 595	37 057	37 414	38 513	39 813
költségvetés (m Ft) ⁹	243 450	263 382	228 021	264 047	235 754	299 286	370 593	415 971	496 686	542 821

A rendőrség létszámának és a szervezet költségvetésének alakulása (2009 = 100%)

1. ábra: A rendőrség létszámának és a szervezet költségvetésének alakulása (2009 = 100%)
Forrás: a szerző szerkesztése

Ezzel szemben a rendőrök száma az Európai Unióban éppen csökkenőben van. 2016-ban az uniós országokban 1,62 millió hivatásos rendőr dolgozott, és ez 3,4%-os csökkenést jelent 2009 óta. Az Eurostat adatai szerint ugyanebben az évben az uniós rendőri gyakorisági ráta 318 rendőr/100 ezer lakos volt, de igen nagy különbséget takar az egyes tagállamok között.¹⁰ Érdeemes pontosítani a hivatkozott honlap magyar vonatkozású

⁷ Bűnözés és igazságszolgáltatás. 2019. Elérhető: http://ugyeszseg.hu/pdf/statisztika/bunozes_es_igazsagszolgalatas_2009_2018.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 30.)

⁸ Foglalkoztatotti hivatásos létszám. A 2014–2018. évi adatok az adott év január 1-jei, rendészeti szakgimnáziumok létszámával növelt hivatásos munkajogi létszámot tartalmazza.

⁹ A költségvetés szerkezeti változása miatt a feltüntetett évek adattartalma nem azonos.

¹⁰ Niall McCarthy: The EU's Most Heavily Policed Countries. *Statista*, 2019. Elérhető: www.statista.com/chart/16515/police-officers-per-100000-inhabitants-in-the-eu/ (A letöltés dátuma: 2020.04.03.)

adatait: a magyar hivatásos rendőrök létszámának gyakoriságát 90 főben jelöli meg, a tényleges adat azonban ennél jóval magasabb, és hazánk nem a lista végén, hanem a lista felső harmadában helyezkedik el. 2016-ban ugyanis a hivatásos rendőrök létszáma 32 870 fő, a KSH adatai szerint a hazai lakosság létszáma pedig 9 830 485 fő volt. Ebből kiszámítható, hogy a hivatásos rendőrök 100 ezer lakosra eső gyakorisága 334 volt 2016-ban.

A militarizáció meghatározása: közszolgálati vagy katonarendőrség?

A rendőrség militarizálódása érzékeny kutatási téma mind a rendőrség, mind a társadalom számára. Azt a történelmi/társadalmi folyamatot írja le, amelyben a katonai intézményekkel, személyzettel és tevékenységekkel kapcsolatos gondolkodásmód formálja a globális és hétköznapi emberi életet. Egyszerűbben fogalmazva: a rendőrség militarizálása a katonai stílusok, felszerelések és taktikák és értékek elfogadását jelenti. A kutatók a militarizációt részben gazdasági, részben értelmezési kérdésnek tekintik. A folyamatra jelentős hatást gyakorolt, hogy 1990-től az Egyesült Államok Védelmi Minisztériuma – a szövetségi 1033 programon keresztül – a hadsereg számára feleslegessé vált katonai felszerelést adott át a rendészeti szerveknek.

A rendelkezésre álló vizsgálatok ellenére sem létezik széles körben elfogadott tudományos meghatározás a militarizáció kifejezésére, és a zavart tovább fokozza a „paramilitarizmus” elnevezés használata. A militarizáció egymással összefüggő olyan témákat jelöl, amelyek azt jelzik, hogy a jelenlegi társadalmi változásokat átfogóbb társadalmi mozgásfolyamatok részeként kell felfognunk, amelyben az online és az offline, az állami és a magán, a polgári és az autoritárius dichotómiák társadalmilag és politikailag beágyazódott környezetben oldódnak fel.¹¹

A hazai militarizálódási folyamatok értelmezéséhez érdemes figyelni a rendszerváltás kora körüli rendőrségi reformjavaslatok¹² és a jelen valóságának diszkrpanciájára. Miközben a rendőrség jelentős lépéseket tett a depolitizálás felé, mind a mai napig erősen központosított szervezeti rendszer maradt. A rendszerváltás táján deklarált demilitarizációs folyamat mellé a közelmúltban egy paramilitarizáció is társult, és úgy tűnik, hogy hasonló folyamatok zajlottak és zajlanak a rendszerváltó kelet-európai országok többségében.¹³

¹¹ Kerezi Klára – Nagy Veronika: A rendészettudomány kritikai megközelítése. In Boda József – Felkai László – Patyi András (szerk.): *Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére*. Budapest, Dialóg Campus, 2017.

¹² Christián László: Egy feledésbe merülő közösségi rendészeti modellkísérlet margójára. In Gaál Gyula and Hautzinger Zoltán (szerk.): *Gondolatok a rendészettudományról: Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalapításának tizenötödik évfordulója alkalmából*. Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság, 2019. 79–88.

¹³ Mike King – Arianit Koci – Antanas Bukauskas: Policing Social Transition: Public Order Policing Change in Lithuania. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 1. (2007), 4. 428–437.

A militarizálódás metamorfózisa

Noha a rendőrségről szóló diskurzusokban a militánsról a demilitánsra történő áttérést egyértelműen hangsúlyozzák a nemzeti dokumentumok („Szolgálunk és védünk”), a rendőrség napi gyakorlata messze nem ezt tükrözi.

A 9/11-es terrortámadás után – a nemzetközi terrorizmus által okozott sokk miatt – átértékelődött a militáns megközelítések szerepe a modern társadalomban. A kutatók egy része ma úgy gondolja, hogy nem a kontroll, hanem a társadalom biztonság iránti igénye tolja a rendőrséget a katonai megoldások felé. A militarizáció hatása szintén bizonytalan: van, aki úgy látja, hogy ez kedvezőtlen hatással van a rendészeti tevékenységre, mert ellenségességet teremt a közösségben, és az átalakulás eredményeként a rendőrség már nem utolsó lehetőségként, hanem a problémák megoldásának leghatékonyabb eszközeként tekint az erő alkalmazására.¹⁴ Más kutatók viszont úgy látják, hogy a militarizációnak pozitív hatása van, mert ösztönzi a professzionalizmust és erősíti a szervezet elszámoltathatóságát.¹⁵

Magam úgy gondolom, hogy a militánsná váló rendészet fejlődési iránya a leggyorsabb reakció a globalizáció kihívásaira, és az állami kontroll lehetőségének elvesztésével kapcsolatos aggodalmak mozgatják. Az állami erőfeszítések ezért arra irányulnak, hogy az egyre bonyolultabbá váló világban is megmaradjon az ellenőrzés lehetősége az ország hatalmát fenyegető veszélyekkel szemben.¹⁶ Ebben a paradigmában a hagyományos rendőrségi tevékenységre úgy tekintenek, mint amelynek nincs „elég erős foga” az állami ellenőrzés fenntartásához, tehát félkatonai szervezetekkel és militarizált rendőrséggel kell a problémát megoldani. Ezért alakulnak speciális egységek a rendészeti szervezeteknél, ezért kerülnek át a katonai felszerelések, és ezért fokozódik a katonai-rendőrségi együttműködés.

A tapasztalatok szerint két olyan új jelenség van, amely határozottan a militáns megoldások felé tolta a rendőrséget: a drogprobléma és a terrorizmus. Ehhez csatlakozott a kelet-közép-európai országokban a migráció jelensége, amelynek átpolitizálása szinte hívta a rendészeti kontrolleszközök alkalmazását. A terrorizmus, különösen a 9/11-et követő „háború a terrorizmus ellen”, jelentős hatást gyakorolt a fegyveres konfliktusokat vizsgáló kriminológiai kutatásokra. Az USA-ban a városi terrorjelenségekkel kapcsolatos rendőrségi reakciók jelezték, hogy az „ölési szándékkal löni” típusú katonai gondolkodásmód felé mozdult el a rendőrség. A terrorista- vagy a lázadó hadseregek elleni katonai műveletek (Afganisztán, Irak, Szíria) pedig könnyebben válnak háborús bűnökké, mivel egyre csökkenő figyelmet fordítanak a polgárok és a harcosok közötti különbségtételre (Abu Ghraib).¹⁷ A migráció problémakörének rendészeti eszközökkel történő kezelése és ennek tolerálása az állampolgárok részéről jelzi, hogy ezek

¹⁴ Peter B. Kraska: Militarization and policing – its relevance to 21st century police. *Policing*, 1. (2007), 4. 501–513.

¹⁵ Bieler i. m. (4. l.) 587.

¹⁶ Stephen Hill – Randall Beger: A paramilitary policing juggernaut. *Social Justice*, 1. (2009), 115. 25–40.

¹⁷ Philip Zimbardo: *A Lucifer-hatás – Hogyan és miért válnak jó emberek gonosszá?* Budapest, Ab Ovo, 2012.; John Lea: A Criminology of War? *The British Journal of Criminology*, 60. (2020), 3. 807–810.

a témakörök kapcsolódnak, de jelzik a társadalom „hétköznapi militarizálódásának” felgyorsuló folyamatát is.¹⁸ A legitim állami erőszak szervezésének és alkalmazásának rendőrségi képessége, valamint az intézményi megjelenés formái erős hatással vannak a polgári jogokra, a belső rendre, továbbá a politikai élet minőségére.¹⁹

A rendőrség feladatainak átalakulása

A rend megőrzésének feladata piacorientáltabb szolgáltatásnyújtássá alakult, amelynek során a közrend és a bűnmegelőzés hagyományos rendészeti feladatai egyre inkább áruvá váltak. Ha pedig áru, akkor meg kell vizsgálni, hogy milyen feltételek között biztosítható a hatékony szolgáltatás, tehát megkezdődött egyes rendészeti tevékenységek piaci alapon történő kiszervezése, és ezzel egyidejűleg a bűnözés elleni küzdelem is a kockázatcsökkentés felé mozdult.

A rendőrség militarizálódása négy területen vizsgálható: 1. dologi oldalról (például a katonai technológia jelenléte); 2. kulturális szempontból (például a katonai nyelvezet és az értékek elfogadása); 3. gyakorlati működésben (például a katonai műveleti elemek alkalmazása bűnügyi akciókban és a zérótolerancia alkalmazása a rendőri taktikáknál) és a 4. szervezeti változásban (például speciális egységek kialakítása és általános használata, illetve katonai irányítási és ellenőrzési struktúrák intézményesített alkalmazása).²⁰

A folyamat nemcsak szervezeten és technikailag, de mentálisan is befolyásolta a rendőrséget.

A szervezeti átalakulás karakterisztikája

Egyes kutatók a militarizáció olyan jelzőire figyelnek, mint a katonai rendfokozatok, az alkalmazott jelvények és a katonai alapelvek érvényesülése,²¹ illetve a „parancsnoki és irányítóközpontok” létezése.²² A hazai rendőrség kezdetektől fogva egyenruhás szervezet volt, de a fegyveres jelleget erősítő katonai rendfokozatokat csak 1944-től rendszerezítették,²³ a hazai szervezet értékelésénél tehát ez nem szempont. A rendőrségi speciális egységek felszerelése és működési orientációja viszont fontos szempont lehet az értékelésnél, különösen arra tekintettel, hogy egyes egységek felszerelésébe ma már a támadófegyverek is beletartoznak. Ezenkívül különféle eszközöket használnak a helyiségekbe történő biztonságos behatoláshoz vagy az ellenállás leküzdésére.

¹⁸ Kostas Gouliamos – Christos Kassimeris: *The Marketing of War in the Age of Neo-Militarism*. New York, Routledge, 2013.

¹⁹ Victor E. Kappeler – Peter B. Kraska, „Normalising police militarisation, living in denial”, *Policing and Society*, 25. (2015), 3. 268–275.

²⁰ Bieler i. m. (4. l.) 592.

²¹ Maguire–King i. m. (5. l.)

²² Kraska i. m. (14. l.) 505.

²³ Sallai János: *A magyar rendészet története*. Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019.

A rendőrségnél a speciális feladatú csoportok és más félkatonai rendőri egységek jelenléte és tevékenysége jelzi a militarizáció intenzitását. A militarizáció szervezeti dimenzióiról rendelkezésre álló tudásunk nemzetközi vonatkozásban is hiányos, mert nem elegendők a rendőri szervezeti reformmal kapcsolatos kutatások: nincs általános egyetértés abban, hogy mit is jelentenek a rendőrségi reformok, és nincs elfogadott módszer sem annak értékelésére, hogy az ilyen reformokat hogyan kell értékelni a militarizáció szempontjából. Nem készültek el a korábbi rendőrségi szervezettefejlesztési programok összehasonlító tanulmányai sem.²⁴ Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy a „magas” és „alacsony” intenzitású rendészet (*high and low policing*)²⁵ összerosódása, illetve a rendkívüli állapot normalizálása (például a migráció kapcsán) a büntető-megelőző megközelítéseket ösztönzi és tartja fenn.²⁶ Ezt támogatja a jogállami megoldásokon túlnyúló olyan közrendészeti felfogás, amelyet az angol nyelv igen találékonyan tud kifejezni: a jogállami törvényesség „*law and order*” megközelítését az autokratikus „*law with order*” megközelítés váltja fel, amely utóbbi érzékelhető elmozdulást jelent egy félkatonai rendészeti működésmód felé.

A technikai átalakulás

Bármennyire is kézenfekvő a militarizáció „hardverére” összpontosítanunk, ezek csak korlátozott mértékben visznek közelebb a folyamat megértéséhez. 1994-ben az Egyesült Királyság belügyminisztere Jack Straw javasolta, hogy az angol bobby a hagyományos rövid tonfa helyett kapjon kézi lőfegyvert. Az angol rendőrszakszervezet nem értett egyet a javaslattal, mondván, hogy a bobby biztonságát a lakosok tisztelete és szeretete jelenti, és a lőfegyver helyett a fa kéziszerszám kifejezi azt is, hogy a rendőr csak egy a polgárok közül. A 9/11 keltette fájdalmas érzelmek azonban erősebbnek mutatkoztak a hagyománynál, és ma már a brit bobby is lőfegyvert visel.

A technikai fejlesztés igénye fontos szerepet kapott az amerikai rendőrségi reformmozgalmakban, de az is bizonyos, hogy a technológia önmagában nem elegendő a rendőrség alapvető szokásainak és gyakorlatának megváltoztatásához.²⁷ Ahogy fejlődik a technológia, és ahogy alkalmazása is egyre hozzáférhetőbb, a bűnüldöző szervek is korszerűsíteni tudják azokat az eszközeiket, amelyek a bűncselekmények megfigyelésére, elemzésére vagy előrejelzésére szolgálnak. Az is egyértelműnek tűnik viszont,

²⁴ Garth den Heyer – Jonathan Mendel: Shaping the police workforce: a state-of-the-art literature review. *Policing: An International Journal*, 42. (2019), 2. 165–178.

²⁵ Jean-Paul Brodeur: High and Low Policing in Post-9/11 Times. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 1. (2007), 1. 25–37.

²⁶ Lene Swetzer: From Exception to the Rule: Prevention and the New French Antiterrorist Law. In Veronika Nagy – Klára Kerezi (szerk.): *A Critical Approach to Police Science*. Den Haag, Eleven International Publishing, 2020.

²⁷ Peter K. Manning: *The Technology of Policing: Crime Mapping, Information Technology and the Rationality of Crime Control*. New York, New York University Press, 2008. 164.

hogy nem a bűnözés elemzésében vagy a bűncselekmények feltérképezésében elért haladás lehet az oka a bűnözés világszerte tapasztalható nagymértékű csökkenésének.²⁸

A mentális átalakulás

A rendőri kutatók között vita folyik arról, hogy mit is értsünk militarizált kultúra alatt. A katonai kultúra ugyanis tekinthető „normatív betegség”-nek, de tekinthető a fegyelem, a professzionalizmus és az elszámoltathatóság jellemzőjének is. Nem könnyíti meg a helyzetet, hogy arra sincs útmutatás, hogy a kutatásokban mely kulturális elemek egyértelműsítik a militarizáció jelenlétét.

Nemcsak a szervezeti átalakulást jelzi, de a mentális metamorfózis része is a paramilitaris szervezetek, illetve belső egységek megjelenése. A paramilitaris szervezeteknek két véglete van: az egyik kör az olyan civil szervezetekből nőtt ki, amelyek gondolkodása hasonló a fegyveres testületekéhez. Itt beszélhetünk a katasztrófavédelem részét képező polgári védelemről vagy a polgárőrökről, akikről első ránézésre ma már alig állapítható meg, hogy szervezetenként nem a rendőrséghez tartoznak. A másik kör – amely a rendészet és a katonai védelem határmezsgyéjén mozog – fegyverzete és mindennapi tevékenysége is hasonlatos a katonasághoz, mint például a rendészeti csapaterős egység, a Készenléti Rendőrség vagy a technika szempontjából is magas szinten teljesítő Terrorelhárítási Központ (TEK).

Az Egyesült Államokban a félkatonai rendőri egységek használatának normalizálása annak érdekében történik, hogy az általuk ellátott tevékenységek alapvető rendőri funkciókká váljanak. Ezeknél a speciális rendészeti egységeknél a kutatások számos, a katonai egységekre jellemző kulturális mintázatot azonosítottak, így például a határozottan militáns kultúrát, a veszélyezhelyzetek szándékos keresését, a félkatonai tevékenységek végzésében megtalált örömet, és a speciális egység, mint „elit” csapat státuszának erősítését, a rendőri szervezeten belül.²⁹ Napjaink fejlődési jellemzőiben jól látható tendencia a kistelepülések rendőri félkatonai egységeinek normalizálódása is. Bár a változás a rendőrség szélesebb, paramilitaris fejlődésének keretében értelmezhető, ezt azonban nem indokolják a bűnözés változásai – mondják a kutatók.³⁰ A jelenséget nem tekinthetjük pusztán a kemény kéz politika sajátos megnyilvánulásának sem, viszont jól illeszkedik az állam arra irányuló kísérleteihez, hogy a modernitás idején is tovább finomítsák az erőszak alkalmazását.³¹

Ezek a technikák normalizálják a támadó jellegű rendészeti funkciók elfogadottságát. A paramilitaris rendészet megerősödését segítik a különféle társadalmi problémák

²⁸ Lásd részletesen: Kerezi Klára: Trend lesz-e (a jövőben is) a bűnözés csökkenése? *Magyar Tudomány*, 181. (2020), 5. 577–590.

²⁹ Kappeler–Kraska i. m. (19. lj.) 268–275., Kraska–Paulsen i. m. (5. lj.) 253–270.

³⁰ Peter B. Kraska – Louis J. Cubellis: Militarizing mayberry and beyond: Making sense of American paramilitary policing. *Justice Quarterly*, 14. (1997), 4. 607–629.

³¹ Uo. 607–629.

kriminalizálására irányuló állami és kormányzati szándékok, amelyek e problémák kezelésére rendszeresített eszközöket is militarizálják, és a paramilitarizmus újraélesztését végzik el a tömegkultúrában.³² Érdemes végiggondolnunk azt is, hogy ha megváltozik a társadalom véleménye az alapvető társadalmi problémák kezelésének adekvát eszközeiről, akkor az vajon korlátozza vagy segíti-e a problémák kriminalizálását.

A 9/11-i terrortámadás sokkja orientációváltásra készítette a rendészeti szervezetet, és megváltoztatta prioritási sorrendjüket is: a közösségi feladatoktól a nemzetbiztonsági irányba mozdultak, hogy képesek legyenek a súlyos, terroristátámadásokra reagálni. Vitale szerint az új irány azt is magával hozta, hogy a rendőrségnek nem kell többé felelősnek éreznie magát a kábítószer-használat, az utcai bandák, a prostitúció, a hajléktalanság, a mentális betegségek és a szabálysértő serdülők magatartásának vissza-szorításáért. Hiába javult a rendőrök képzése, ez nem csökkenti a rendőrség és az etnikai és kisebbségi szervezetek vagy a szegény és hátrányos helyzetű közösségek közötti feszült kapcsolatokat.³³

Az amerikai nagyvárosokban a bűnözés ellen vívott háború megváltoztatta a várospolitika, a városrendészet szélességét és hatókörét, illetve a városi szegénységgel kapcsolatos attitűdöket.³⁴ A rendészeti militarizáció szempontjából fontos kérdés, hogy melyek azok a feltételek, amelyek mellett a városi underclass, illetve az egyéb kedvezőtlen helyzetű társadalmi csoportok megfelelő objektumokká válnak az állami ellenőrzés számára. Más szavakkal azt kérdezzük: mi különböztet meg egy problematikus csoportot egy ténylegesen deviáns csoporttól. Az állam legitim erőszak-alkalmazási hatalma sokféle módon megnyilvánulhat, de azt látjuk, hogy egyre bizonytalanabb annak a megkülönböztetésnek a határa, amely a kriminális cselekmény (amivel a büntető igazságszolgáltatás foglalkozik) és a „biztonságra veszélyes” viselkedés (amely viselkedéseket korábban a szociális intézmények és a szociálpolitika kezelte) között húzódik.

„A jogállam átadja a helyét a biztonsági mentalitásnak, ahol az erő alkalmazását a veszélyértékelés határozza meg [...] egyre inkább érvényesül az állami erőhatalom alkalmazása a büntető igazságszolgáltatás területén kívül is” – mondja Hörnqvist, és felteszi a kérdést, hogy vajon a rendszer rosszul vagy csak másként működik.³⁵

Spitzer több olyan feltételt is azonosít, amely segít megérteni a folyamatot:

1. az állami kontroll szélessége és intenzitása,
2. a problematikus népesség nagysága és az általuk jelentett fenyegetés szintje,
3. a problematikus népesség szervezettsége és érdekérvényesítési ereje,
4. a civil szervezetek hatékonysága a hatalom ellenőrzésében,
5. a problematikus népesség problémáinak megelőzését célzó mechanizmusok típusai,

³² Peter B. Kraska: Enjoying militarism: Political/personal dilemmas in studying U.S. police paramilitary units. *Justice Quarterly*, 13. (1996), 3. 405–429.

³³ Garth den Heyer: Vitale, A. (2017). The end of Policing. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 14. (2020), 2. 561–562.

³⁴ Daryl Meeks: Police Militarization in Urban Areas: The Obscure War Against the Underclass. *The Black Scholar*, 35. (2006), 4. 33–41.

³⁵ Magnus Hörnqvist: Risk Assessments and Public Order Disturbances: New European Guidelines for the Use of Force? *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 5. (2004), 1. 4–26.

6. a társadalomban működő, párhuzamos ellenőrzési csatornák léte és hatékonysága,
7. a problematikus népesség haszna, a többi társadalmi szereplő számára.³⁶

Úgy tűnik, valóban igaz, hogy a rendőrség a társadalmi osztályok közötti konfliktusok határán „járőrözik”.³⁷ Míg a nagyvárosban élő lét alatti osztályt társadalmi és gazdasági szempontból bekerítette a bűnözés elleni vívott városi háború, ezt a küzdelmet egy egyre militarizáltabb városi rendőrség vívja a helyi lakosok ellen. Ironikusan azt mondhatjuk, hogy az underclass egyszerre vált ellenségévé és áldozattá egy olyan definiálatlan gazdasági és társadalmi háborúban, amelyet az amerikai szövetségi, tagállami kormányzatok és a helyi önkormányzatok indítottak. A folyamatban jól látszik a rendőrségi militarizáció kedvezőtlen hatása a városi szegények csoportjára.³⁸

Igaz lehet, hogy a szervezett bűnözés elleni küzdelemtől a marginális helyzetű lakosság rendőri ellenőrzéséig jutottunk?

A rendészet mint a társadalmi béke fegyvere: a rendőrség de- és remilitarizálása

A nemzetközi terrorizmus egyértelmű hatása, hogy átalakította a gondolkodást a katonai megoldások társadalmi szerepéről. Az értelmezést tovább bonyolítja, hogy párhuzamos trendek zajlanak: egyfelől a rendőrségi feladatok kiszélesedése, másfelől a rendőrség és a rendészeti feladatok pluralizálódása is tapasztalható.

Den Heyer³⁹ szerint a militarizáció markereinek növekedése a rendőrség természetes fejlődését tükrözi, mivel a szervezetnek egyre veszélyesebb és kifinomultabb fenyegetésekre kell reagálnia. A drog elleni küzdelem és a terrorfenyegetés különösen relevánsak ebben a narratívában. Fentebb már utaltunk rá, hogy az 1980-as és 1990-es években az USA-ban jelentősen megerősödtek a bűnüldözés katonai támogatásának lehetőségei, azzal a nem titkolt céllal, hogy ez segítse a bűnüldözést a kábítószer-törvények végrehajtásában.⁴⁰ A speciális feladatokat ellátó rendőri egységeket inkorporálta a szervezet, és a rendészeti tevékenységekben történő felhasználásuk rutineljárásá vált – köszönhetően a kábítószer elleni háborúnak. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a rendőrt nem arra képzik, ami a feladata lesz, hiszen egyre militánsabb felkészítést és eszközrendszert kap, miközben a helyi lakosság közösségi rendészeti megoldásokat vár tőle.

Egyre határozottabban érzékelhető, hogy egyes feladatok leválnak a rendőrségről: ez az „*Entpolizeilichung*”.⁴¹ A szakirodalom komplementerrendészetnek (*plural policing*)

³⁶ Steven Spitzer: Toward a Marxian Theory of Deviance. *Social Problems*, 22. (1975), 5. 638–651.

³⁷ Kerezi Klára: Mi viszi előre a rendészettudományi gondolkodást? *Belügyi Szemle*, 66. (2018), 4. 3–17. 15.

³⁸ Meeks i. m. (34. l.)

³⁹ Gart den Heyer: Mayberry revisited: a review of the influence of police paramilitary units on policing. *Policing and Society*, 24. (2014), 3. 346–361.

⁴⁰ Radley Balko: *Rise of the Warrior Cop: The Militarization of America's Police Forces*. New York, Public Affairs, 2014.

⁴¹ Nathalie Hirschmann: Policing Diversity in Germany and Its Consequences for Professional Development. In Veronika Nagy – Klara Kerezi (szerk.): *A Critical Approach to Police Science*. Den Haag, Eleven International Publishing, 2020.

nevezi a piaci és civil szerveződések olyan rendészeti tevékenységét, amely az állami rendvédelmi szervek cselekvését egészíti ki.⁴² Ugyanakkor ellenkező irányú folyamat is zajlik: egyre több olyan szervezet áll fel, amelynek felépítése és munkamódszere erősen hajaz a rendőrségére. Mindemelllett a helyi rendészeti feladatok ellátására, önkormányzati rendészeti szervezetként, jelentős számban jönnek létre „kis rendőrségek”, amelyek szolgáltatás keretében, hatósági jogkörrel felhatalmazottan, rendészeti feladatokat látnak el. Jó példa erre a német biztonságipar, amely a klasszikus őrző funkciótól indult, és ma már a (rendőrségi) tevékenységek más területein is jelentős feladatai vannak. A plurális rendészetet számos kutatás vizsgálta már Németországban, elsősorban a helyi közösségi bűnmegelőzés szempontjából. Azt tapasztalták, hogy a rendészeti tevékenységekben részt vevő biztonsági szereplők egyre intenzívebben vesznek részt rendőri feladatok ellátásában – ahogyan ez itthon is tapasztalható.⁴³

Felmerül a kérdés: meddig osztható az az állami erőszak-monopólium? Az a felhatalmazás, amely eredetileg a polgárok által az államnak adott felhatalmazás volt, a társadalmi béke fenntartása, a polgárok biztonságának megóvása érdekében. Arra kell-e készülnünk, hogy a biztonság áruvá válása egyre intenzívebb kontrolleszközökkel ruházza fel a korábban csupán kiegészítő szerepet játszó „fél-állami” szervezeteket?

Összefoglalás helyett: lehetséges következtetések

Csak első látásra igaz, hogy a militarizálódás kérdése csupán a rendőrség közösségi kapcsolataival és a rendőrségről alkotott lakossági felfogással van kapcsolatban. Számos kutatás vizsgálta az eljárási igazságossággal, a legitimitással, a jogkövetéssel, illetve a rendőrséggel való együttműködést illető kapcsolatokat. Kevésbé vizsgálták a legitimitás és a rendőrség általános felhatalmazása közötti kapcsolatokat, miközben ez jelentősen befolyásolja a militarizáció várható következményeit, mindenekelőtt a rendőrségi hatékonyságot és a polgári szabadságjogok esetleges károsodását.⁴⁴

A rendőrségi militarizációnak a hazai szakirodalomban tapasztalható reflektálatlansága arra enged következtetni, hogy a téma iránt kevésbé érzékenyek a hazai rendésztudomány művelői. Ezzel szemben – mint az a korábbiakból kiderül – a nemzetközi szakirodalomban széles körben tárgyalt kérdés, és távolról sincs megegyezés a kérdéskörben. A téma iránti érzéketlenség okait keresve arra jutottam, hogy ennek talán az egyik legfontosabb oka az lehet, hogy a hazai rendőrképzésből hiányzik a társadalomismereti felkészítés. Nem arra a néhány tantárgyra gondolok, amelyek olyan

⁴² Adam Crawford: Plural policing in the UK: policing beyond the police. In Tim Newburn (szerk.): *Handbook of Policing*. London, Willan, 2009.; Christián László: A helyi rendészeti együttműködés rendszere. *Iustum Aequum Salutare*, 14. (2018), 1 33–61.

⁴³ Nathalie Hirschmann: Policing Diversity in Germany and Its Consequences for Professional Development. In Veronika Nagy – Klára Kerezi (szerk.): *A Critical Approach to Police Science*. Den Haag, Eleven International Publishing, 2020.

⁴⁴ Richard K. Moule Jr. George W. Burruss – Megan M. Parry – Bryanna Fox: Assessing the Direct and Indirect Effects of Legitimacy on Public Empowerment of Police: A Study of Public Support for Police Militarization in America. *Law & Society Review*, 53. (2019), 1. 77–107.

társadalmi problémák felületét karcollják, amelyekkel a gyakorló rendőr naponta szembeesül. Sokkal inkább olyanokra, amelyek szakterületük alapvető elméleti és technikai összefüggéseinek és tendenciáinak ismeretét segítik, olyanokra, amelyek – az alapvető társadalomtudományi ismereteken túl – politikai és szociális mintákat, készségeket is közvetítenek. Ennek hiányában a hallgató nem ismeri meg azt a társadalmi közeget, amelyben munkája során mozogni fog, de társadalomismereti hiányosságai miatt nem lesz tudatában a saját elfogultságának, adott esetben rasszizmusának sem. Az alaposabb társadalomismereti felkészítés segítheti a rendészeti militarizáció értelmezését, hogy megfelelő értelmezési keretbe kerüljön ennek Janus-arcúsága: szolgálhatja a bűnmegelőzést, de a megfélemlítést is.

Tudjuk, hogy a rendőrségen belül erős hagyománya van a „csinálásalapú” tanulásnak. Ebben gyökerezik az az elképzelés, hogy a felsőoktatás csupán kiegészíti a gyakorlati képzést. A rendészeti képzésről tehát úgy is lehet gondolkodni, hogy valójában nem a felsőoktatási képzés formálja a szakmaiságot. Ez csupán „hozzáadott érték” annak a szakembernek a kiformalódásához, akit majd valahol „máshol állítanak elő”.⁴⁵ David White és Richard Heslop szerint ez azt üzeni, hogy a diákok éveken át olyan kurzusokon vesznek részt, amelyek irreleváns tudást nyújtanak a számukra, és nem hasznosak a szakma által majdan elismerendő új személyiségéhez (ti. azt a gyakorlat hitelesíti), miközben a tanár folyamatos zsonglőrködéssel küzd a tanulással szemben ellenséges közegben a szakmaiság fenntartásáért.⁴⁶ A hallgató így nem fogja megérteni, hogy az a „kiegészítő képzés”, amelyet a felsőoktatás nyújt számára, mennyire fontos ahhoz a munkához, amelyet majd végeznie kell. Tehát miközben a rendőr hallgatót bevezetik a „tágabb közösség”, „feszültségeinek”, „kérdéseinek”, „következményeinek” világába, nem értetik meg vele, hogy ő maga is e tágabb közösség része – vagyis egy közülük, ahogy azt a brit szakszervezettől korábban idéztük –, és az általa végzett tevékenység is alakítja a „tágabb közösség viszonyait”. Tehát az a tudás, amit a felsőoktatásban szerez, egészen addig semmilyen hatással nem lesz azokra a szituációkra, amelyeket befolyásolnia kellene, amíg ezt az összefüggést fel nem ismeri.⁴⁷

A rendőri munka alapvetően a közösséggel felépített és hatékonyan működtetett kapcsolatrendszerrel jelent. Napjainkban a rendőri tevékenység „sokkal inkább szociális munka, mint jogalkalmazás. A rendőr napi munkáját a szomszédsági konfliktuskezelés, a csavargókkal kapcsolatos bánásmód és hasonlók teszik ki” – fogalmazza meg az előbbi állítást kissé végletes formában egy amerikai rendőrkutató.⁴⁸ „Azok a rendőrök, akiknek pszichológiai, szociológiai és más felsőoktatásban oktatott diszciplínával

⁴⁵ David White – Richard Heslop: Educating, legitimising or accessorising? Alternative conceptions of professional training in UK higher education: a comparative study of teacher, nurse and police officer educators. *Police Practice and Research*, 13. (2012), 4. 342–356.

⁴⁶ Uo.

⁴⁷ Uo.

⁴⁸ *Do cops need college?* 2015. Michigan State University. Elérhető: <http://msutoday.msu.edu/news/2015/do-cops-need-college/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 15.)

kapcsolatos tapasztalatai vannak, lehet, hogy ügyesebben foglalkoznak ezekkel a kérdésekkel.”⁴⁹

A „stop-and-search” („megállítani-és-átvizsgálni”) kutatások során derült ki, hogy a rendőrség általános felhatalmazása az állampolgárok megállítására és indok nélküli átvizsgálására negatívan befolyásolja a rendőrség legitimitációját, illetve a rendőrség és a közösség közötti kapcsolatokat, ha azok alkalmazását a polgárok tisztességtelennek érzik, vagy azokat a rendőrség tiszteletlennek vagy diszkriminatívnek tűnő módon hajtja végre. Ezek a vizsgálatok vezettek a „procedural justice”, az eljárási egyenlőség szükségességének megfogalmazásához.⁵⁰ Ha a militarizáció nagy volumenű megállítási taktikák alkalmazását látja szükségesnek a kontroll biztosítására, akkor számolnunk kell azzal, hogy annak hatása a rendőrség és a közösség egymás közötti kölcsönöségi kapcsolataiban is megjelenik.

Azok a követelmények, amelyek az elmúlt évtizedekben az európai rendőrséggel szemben megfogalmazódtak, szélesebb kontextusba helyezték a rendőrségi menedzsmentet, a rendőrségi stratégiák megfogalmazását és a rendőrségi etika érvényesülését, nem beszélve a társadalom egyéb típusú problémáinak megváltozásáról. Mindez még inkább szükségessé teszi a rendészeti társadalmi vonatkozásaival kapcsolatos ismeretek megerősítését a rendészeti felsőoktatásban.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Balko, Radley: *Rise of the Warrior Cop: The Militarization of America's Police Forces*. New York, Public Affairs, 2014.
- Bezuidenhout, Christiaan: Policing Transition in a Violent Democracy: A South African Narrative. In Veronika Nagy – Klára Kerezi (szerk.): *A Critical Approach to Police Science*. Den Haag, Eleven International Publishing, 2020. 63–83.
- Bieler, Sam: Police militarization in the USA: the state of the field. *Policing: An International Journal*, 39. (2016), 4. 586–600. DOI: <https://doi.org/10.1108/PIJPSM-03-2016-0042>
- Brodeur, Jean-Paul: High and Low Policing in Post-9/11 Times. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 1. (2007), 1. 25–37. DOI: <https://doi.org/10.1093/police/pam002>
- Bűnözés és igazságszolgáltatás*. 2019. Elérhető: http://ugyeszseg.hu/pdf/statisztika/bunozes_es_igazsagszolgalatas_2009_2018.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 30.)
- Campbell, Donald J. – Kathleen M Campbell: Soldiers as Police Officers/Police Officers as Soldiers: Role Evolution and Revolution in the United States. *Armed Forces and Society*, 36. (2010), 2. 327–350. DOI: <https://doi.org/10.1177/0095327x09335945>
- Christián László: A helyi rendészeti együttműködés rendszere. *Iustum Aequum Salutare*, 14. (2018), 1. 33–61.
- Christián László: Egy feledésbe merülő közösségi rendészeti modellkísérlet margójára. In Gaál Gyula – Hautzinger, Zoltán (szerk.): *Gondolatok a rendészettudományról: Írások a Magyar Rendészettudományi*

⁴⁹ Eugene A. Paoline – William Terrill – Michael T. Rossler: Higher Education, College Degree Major, and Police Occupational Attitudes. *Journal of Criminal Justice Education*, 26. (2014), 1. 49–73.

⁵⁰ Tom R. Tyler: Procedural Justice, Legitimacy, and the Effective Rule of Law. *Crime and Justice*, 30. (2003), 283–357.; Kath Murray et alii: Procedural justice, compliance with the law and police stop-and-search: a study of young people in England and Scotland. *Policing and Society*, (2020), 1–20.

- Társaság megalapításának tizenötödik évfordulója alkalmából.* Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság, 2019. 79–88.
- Crawford, Adam: Plural policing in the UK: policing beyond the police. In Tim Newburn (szerk.): *Handbook of Policing*. London, Willan, 2009.
- Do cops need college?* 2015. Michigan State University. Elérhető: <http://msutoday.msu.edu/news/2015/do-cops-need-college/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 15.)
- Finszter Géza: *Rendészettan*. Budapest, Dialóg Campus, 2018.
- Gouliamos, Kostas – Christos Kassimeris: *The Marketing of War in the Age of Neo-Militarism*. New York, Routledge, 2013. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203130742>
- Heyer, Gart den: Mayberry revisited: a review of the influence of police paramilitary units on policing. *Policing and Society*, 24. (2014), 3. 346–361. DOI: <https://doi.org/10.1080/10439463.2013.784304>
- Heyer, Garth den – Jonathan Mendel: Shaping the police workforce: a state-of-the-art literature review. *Policing: An International Journal*, 42. (2019), 2. 165–178. DOI: <https://doi.org/10.1108/PIJPSM-11-2017-0135>
- Heyer, Garth den: Vitale, A. (2017). The end of Policing. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 14. (2020), 2. 561–562. DOI: <https://doi.org/10.1093/police/pay019>
- Hill, Stephen – Randall Beger: A paramilitary policing juggernaut. *Social Justice*, 1. (2009), 115. 25–40.
- Hirschmann, Nathalie: Policing Diversity in Germany and Its Consequences for Professional Development. In Veronika Nagy – Klara Kerezi (szerk.): *A Critical Approach to Police Science*. Den Haag, Eleven International Publishing, 2020. 37–62.
- Hörnqvist, Magnus: Risk Assessments and Public Order Disturbances: New European Guidelines for the Use of Force? *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 5. (2004), 1. 4–26. DOI: <https://doi.org/10.1080/14043850410033699>
- Kappeler, Victor E – Peter B Kraska: Normalising police militarisation, living in denial. *Policing and Society*, 25. (2015), 3. 268–275. DOI: <https://doi.org/10.1080/10439463.2013.864655>
- Kerezi Klára: Kriminálpolitikai törekvések és reformok. *Jogtörténeti Szemle*, (2010), 2. 57–60.
- Kerezi Klára: Mi viszi előre a rendészettudományi gondolkodást? *Belügyi Szemle*, 66. (2018), 4. 3–17. DOI: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.4.1>
- Kerezi Klára: Trend lesz-e (a jövőben is) a bűnözés csökkenése? *Magyar Tudomány*, 181. (2020), 5. 577–590. DOI: <https://doi.org/10.1556/2065.181.2020.5.2>
- Kerezi Klára – Nagy Veronika: A rendészettudomány kritikái megközelítése. In Boda József – Felkai László – Patyi András (szerk.): *Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére*. Budapest, Dialóg Campus, 2017.
- King, Mike – Arianit Koci – Antanas Bukauskas: Policing Social Transition: Public Order Policing Change in Lithuania. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 1. (2007). 4. 428–437. DOI: <https://doi.org/10.1093/police/pam055>
- Kraska, Peter B.: Enjoying militarism: Political/personal dilemmas in studying U.S. police paramilitary units. *Justice Quarterly*, 13. (1996), 3. 405–429. DOI: <https://doi.org/10.1080/07418829600093031>
- Kraska, Peter B.: Militarization and policing – its relevance to 21st century police. *Policing*, 1. (2007), 4. 501–513. DOI: <https://doi.org/10.1093/police/pam065>
- Kraska, Peter B. – David Paulsen: Grounded research into US paramilitary policing: forging the iron fist inside the velvet glove. *Policing and Society*, 7. (1996), 4. 253–270. DOI: <https://doi.org/10.1080/10439463.1997.9964777>
- Kraska, Peter B. – Louis J. Cubellis: Militarizing mayberry and beyond: Making sense of American paramilitary policing. *Justice Quarterly*, 14. (1997), 4. 607–629, DOI: <https://doi.org/10.1080/07418829700093521>
- Kraska, Peter B. – Victor E Kappeler: Militarizing American Police: The Rise and Normalization of Paramilitary Units. *Social Problems*, 44. (1997), 1. 1–18. DOI: <https://doi.org/10.2307/3096870>
- Lea, John: A Criminology of War? *The British Journal of Criminology*, 60. (2020), 3. 807–810. DOI: <https://doi.org/10.1093/bjc/azaa006>

- Maguire, Edward R. – William R. King: Trends in the policing industry. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 593. (2004), 1. 15–41. DOI: <https://doi.org/10.1177/0002716204262960>
- Manning, Peter K.: *The Technology of Policing: Crime Mapping, Information Technology and the Rationality of Crime Control*. New York, New York University Press, 2008.
- McCarthy, Niall: The EU's Most Heavily Policed Countries. *Statista*, 2019. Elérhető: www.statista.com/chart/16515/police-officers-per-100000-inhabitants-in-the-eu/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 03.)
- McMichael, Christopher: Pacification and police: A critique of the police militarization thesis. *Capital & Class*, 41. (2017), 1. 115–132. DOI: <https://doi.org/10.1177/0309816816678569>
- Meeks, Daryl: Police Militarization in Urban Areas: The Obscure War Against the Underclass. *The Black Scholar*, 35. (2006), 4. 33–41. DOI: <https://doi.org/10.1080/00064246.2006.11413331>
- Moule, Richard K. Jr. – George W. Burruss – Megan M. Parry – Bryanna Fox: Assessing the Direct and Indirect Effects of Legitimacy on Public Empowerment of Police: A Study of Public Support for Police Militarization in America. *Law & Society Review*, 53. (2019), 1. 77–107. DOI: <https://doi.org/10.1111/lasr.12379>
- Murray, Kath – Susan McVie – Diego Farren – Lauren Herlitz – Mike Hough – Paul Norris: Procedural justice, compliance with the law and police stop-and-search: a study of young people in England and Scotland. *Policing and Society*, (2020), 1–20. DOI: <https://doi.org/10.1080/10439463.2020.1711756>
- Paoline, Eugene A. – William Terrill – Michael T. Rossler: Higher Education, College Degree Major, and Police Occupational Attitudes. *Journal of Criminal Justice Education*, 26. (2014), 1. 49–73. DOI: <https://doi.org/10.1080/10511253.2014.923010>
- Sallai János: *A magyar rendészet története*. Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019.
- Spitzer, Steven: Toward a Marxian Theory of Deviance. *Social Problems*, 22. (1975), 5. 638–651. DOI: <https://doi.org/10.2307/799696>
- Swetzer, Lene: From Exception to the Rule: Prevention and the New French Antiterrorist Law. In Veronika Nagy – Klara Kerezi (szerk.): *A Critical Approach to Police Science*. Den Haag, Eleven International Publishing, 2020. 305–327.
- Tyler, Tom R.: Procedural Justice, Legitimacy, and the Effective Rule of Law. *Crime and Justice*, 30. (2003), 283–357. DOI: <https://doi.org/10.1086/652233>
- White, David – Richard Heslop: Educating, legitimising or accessorising? Alternative conceptions of professional training in UK higher education: a comparative study of teacher, nurse and police officer educators. *Police Practice and Research*, 13. (2012), 4. 342–356. DOI: <https://doi.org/10.1080/15614263.2012.673290>
- Zimbaro, Philip: *A Lucifer-hatás – Hogyan és miért válnak jó emberek gonosszá?* Budapest, Ab Ovo, 2012.

ABSTRACT

The Militarisation of the Police: a Blessing or a Curse?

Klára KEREZSI

Militarisation of policing is a kind of law enforcement response to the challenges of globalisation. Three new phenomenon strengthens the militant policing solutions: the drug problem, terrorism, and migration. The politicisation of the latter almost called for the use of law enforcement control tools.

The steps of this militarisation process affected the Hungarian police force not only organisationally and technically, but also mentally. Nevertheless, the topic is highly unreflected in

Hungarian domestic policing literature. While the nature of militarisation of policing has received considerable scientific attention, there is little consensus as to what is meant by militarisation. Some interpret it as an imperative process because stronger tools are needed to tackle the problems of organised crime, terrorism or migration. This normalises the use of offensive law enforcement tools. Others have warned that the militant solutions are the acceptance of military tactics, principles and values - and it goes far beyond the adoption of more advanced technology. The militant approach also appears in dealing with social problems such as drug addiction, poverty, or racism, thereby reassessing the traditional social function of the police. The author concludes that a more thorough preparation for learning social studies, and reinforcing students' social skills in law enforcement higher education can help to interpret police militarisation and place it in an appropriate interpretive framework.

Keywords: *police, militarisation of policing, paramilitary policing, law enforcement higher education, social studies*